

Aluehallintovirasto
Regionförvaltningsverket
Regional State Administrative Agency

Juridiska aspekter på religionsundervisning- och utövning inom grundläggande utbildningen

Helsingfors 24.9.2019

Vasa 25.9.2019

Ann-Sofi Loo

Överinspektör

Regionförvaltningsverkens svenska enhet för bildningsväsendet

Religionsfrihet

- 11 § Finlands grundlag:

Var och en har religions- och samvetsfrihet.

Till religions- och samvetsfriheten hör rätten att bekänna sig till och utöva en religion, rätten att ge uttryck för sin övertygelse och rätten att höra till eller inte höra till ett religiöst samfund. Ingen är skyldig att mot sin övertygelse ta del i religionsutövning.

- Består av en positiv och en negativ sida (rätten att utöva respektive låta bli att utöva religion)

Anordnande av religionsundervisning

- Undervisning ordnas:
  - i den religion till vilken majoriteten av eleverna hör
  - i den egna religionen om det finns minst tre evangelisk-lutherska eller ortodoxa elever som inte undervisas i majoritetsreligionen
  - på begäran i den egna religionen för minst tre elever som hör till ett annat religionssamfund och som inte undervisas i majoritetsreligionen
- Definitionen av religionssamfund i religionsfrihetslagen

Undervisning i livsåskådningskunskap

- Undervisning i livsåskådningskunskap ordnas:
  - för en elev som inte hör till något religionssamfund och inte deltar i religionsundervisningen
  - på begäran för en elev vars egen religion det inte ordnas undervisning i
- Ska ordnas om minst tre elever har rätt till den
- Den som inte undervisas i religion eller livsåskådningskunskap ska få ersättande undervisning
- Tidigare ansökte man om befrielse, i dag skolans ansvar

Religionsundervisning och -utövning

- I och med religionsfrihetslagen ändrades termen ”konfessionell religionsundervisning” till ”undervisning i elevens egen religion”
- Undervisning i enlighet med läroplansgrunderna är inte religionsutövning
- Grundlagsutskottet (GrUB 10/2002) ansåg att det hör till undervisningen att man bekantar sig med formerna för utövande av den egna religionen
- Måste vara pedagogiskt motiverat

Religiösa aspekter av annan undervisning

- Undervisningen i allmänhet ska bygga på läroplanen och inte påverkas av lärarens övertygelser
- En elev kan inte med hänvisning till religionsfrihet avstå t.ex. från biologilektioner som behandlar evolutionsteorin
- Vissa religiösa tabun gällande till exempel förhållandet mellan män och kvinnor, vissa maträtter och liknande kan skapa problem – anpassningar kan göras så länge inte läroplansgrunderna uttryckligen förutsätter ett visst innehåll

Andliga aktiviteter i vardagen

- Olika andakter, bordsböner, andliga sångstunder och religiösa morgonsamlingar anses alltid utgöra utövning
- Ingen kan tvingas delta i utövning mot sin övertygelse
  - Formell religionstillhörighet har ingen betydelse
- Ersättande, övervakad aktivitet måste ordnas
- Hur kan man befria barnen från utövning diskret utan att utsätta dem för social stigmatisering?
  - JO har (2488/4/13) hänvisat till ECHR-praxis om att man inte får försätta någon i en situation där hen tvingas avslöja huruvida hen tror eller inte

Julfester och andra högtider

- Grundlagsutskottet har ansett (2/2014) att festtraditionerna är en del av den finländska kulturen och att det är bra att alla elever ges möjlighet att bekanta sig med denna
- Att det ingår psalmer eller ett julevangelium gör inte festen till religionsutövning
  - Eventuella kyrkobesök i samband med högtider utanför religionsundervisningen är religionsutövning
- Skolan bör informera vårdnadshavarna om de evenemang som ordnas och deras innehåll